

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Incllyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput V. Idem Episcopo (a) Aquinati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

CAPUT V.

Idem Episcopo (a) Aquinati.

EX litteris tuæ fraternitatis accepimus, quod cum causam, quæ vertitur inter R. sancti Georgii, & R. mulierem sancti Germani, tibi duxerimus committendam, cum ferè per biennium studuisses, ut eadem causa concordia finiretur, partibus non acquiescentibus, accitis viris prudentibus, prædictæ causæ meritis diligentius examinatis, idem negotium de prudentum consilio ad nostram duxisti præsentiam remittendum, ea maximè ratione, quia videbatur hoc ad regium iudicium specialiter pertinere; siquidem probatum est evidentè, quod facinore à marito prædictæ mulieris commisso, eo fugam petente, tam frater mariti, præfatus videlicet R. quam ipsa mulier, licet minus iustè, ab R. Comite Caserton. tunc Regio (b) Justitiariorum capti fuerint, & de ipsius mandato omnium bonorum delinquentis facta distractio, & soluta pecunia mercatori, qui à marito dictæ mulieris vulneratus fuerat, & rebus propriis spoliatus. Per prædictum autem R. illorum bonorum venditio facta fuit de mandato Justitiariorum antedicti: sed quædam possessiones penes eundem R. mulieris fororum remanserunt, quas idem R. de mandato Curie retinuit, solutâ pro eis pecuniâ mercatori, quia emptor alius, sicut dicit, propter possessionum minutias non extabat. Pars verò mulieris firmiter allegabat, quod cum dos omnibus creditoribus (c) præferatur, & omnia bona mariti eidem mulieri propter dotem fuerint obligata, cum mulier in hoc non fuisset culpabilis, dotem suam amittere non debebat. Propter quod æstimationem ejus instantius petebat sibi confirmari, vel in possessiones, quæ mariti fuerant, ex officio delegationis induci; asserens culpam viri sui nequaquam ei de jure debere nocere. Pars autem viri econtrariò respondebat, se non debere super his aliquo modo respondere; quia nihil voluntate, vel auctoritate sua distractum fuerat de bonis mariti mulieris ipsius; sed fiscus ea capi fecerat, & mandaverat distrahenda, quod & testium assertionem probavit. Sanè cum pars mulieris diceret de possessionibus viri sui aliqua remansisse, quæ distracta non fuerant, & ex eis sibi satisfacti postulabat, ab ea studiosius inquisisti, quanta fuisset pecunia, quæ soluta fuerat mercatori: & ex confessione tibi constitit utriusque, quod de immobilibus usque ad xxiv. uncias auri alienatum extiterat, sed præscriptus R. se xviii. vel xxi. dicebat addidisse, & quadraginta duarum unciarum auri complevisse numerum mercatori. Allegabat quoque prædictus R. quod cum quinque filii essent unius patris, & omnes in bonis paternis succederent; factâ æstimatione totius hæreditatis, non perveniebat ad maritum mulieris ipsius de hæreditate paterna, quod ultra xxiv. uncias valeret. Quia verò ad nos eadem causa remissa non fuit sufficienter instructa, nec nobis constitit, utrum x. libras (d) tarenorum, quas petebat mulier, dedisset in dotem, aut quod R. aliquid possidebat de bonis pertinentibus ad fratrem suum virum mulieris prædictæ, nec potuissimus examinationi causæ insistere: tum quia in præsentia tua renunciatum fuerit allegationibus, & probationibus, sicut dicis: tum quia idonei, & sufficientes ad nostram præsentiam non venerant responsales: eandem causam tuo duximus examini remittendam, per A. s. præ. mandantes, quatenus si tibi constiterit ex iis, quæ in præsentia tua fuere proposita, & probata, quod mulier dicit, viro dedisse in dotem; & prædictum R. de bonis fratris aliqua possidere; cum mulieribus favor multus in recuperandis dotibus debeatur; & cautum sit etiam in jure, quod propter (e) maleficium viri mulier remanere non debeat indotata; cum & bona viri mulieri pro dote tacitè obligata cum suo onere transierint ad quemlibet possidentem, prædictum R. eidem mulieri ad restitutionem dotis eatenus appellatione remotâ condemnnes, quatenus de bonis fratris sui præfati noscitur possidere.

NOTE.

1. (a) *Aquinati.* Ita etiam legitur in tertia collectione, sub hoc vii. cap. 2. Aquinum olim propè fluvium Melphim antiqua, & magna civitas fuit. Strabo lib. 5. *Aquinum urbs est magna,*

quam magnus præterfluit amnis Memphis. Colonia fuit Romanorum, ut affirmant Frontinus, & Plinius, ejusque meminerunt Livius lib. 26. & Silius Italicus lib. 12. Aquinii magnitudinem adhuc extantia vestigia, ipsæque ruinæ produunt, certissimi humanæ instabilitatis, atque invide veritatis

veritatis testes. Jam à primis Ecclesiæ sæculis Episcopalis dignitas exornavit Aquinum, quæ etiam cum Comitatu nunc concederetur: & licet non habuisset Aquinum unde ei splendor posset accedere, satis gloriæ habitura erat ex immortalitate nominis Angelici Doctoris Thomæ Aquinatis, Dominicanæ familiæ gloriæ, Theologorum Principis. Gregorio, qui ex Monasterio Cassini electus fuit Episcopus anno 1206, missa est præfens decisio, licet Ughellius tom. 1. Italia sacra, fol. 441. num. 3. nullo motu fundamento extilimet, auctorem hujus textus esse Joannem III. & in præfenti scribere Joanni Episcopo Aquinati. Quare autem præfentis causæ cognitio, cum inter laicos disceptaretur, & super re temporali, judici Ecclesiastico committeretur, non constat inter Doctores. Aliqui affirmant, doris causam etiam inter laicos, & principaliter agitam, à Judice Ecclesiastico esse decidendam; & ideo quia in præfenti de dote agebatur, judici Ecclesiastico ejus decisionem competere. Sed eâ sententiâ omisâ placet communis, quam sequuntur Barbosa hic: primarii nostri Balboa, & Garaña. in cap. 3. de ordine cognit. videlicet, quod cum in præfenti specie mulier vidua esset, quia invidiam habebat maritum, bannitum videlicet, & oppressa reperiretur à judice seculari, potuit in ejus defectum adire judicem Ecclesiasticum: & cum eo casu proprium sit Ecclesiæ viduas fovere, ut probavi in cap. ex ore, de foro compet. ideo in præfenti casu licet causa fuisset temporalis, & inter laicos disceptaretur, potuit coram judice Ecclesiastico tractari.

(b) *Justitiario.* Id est judici; plerumque enim justitiarius pro judice ponitur in legibus & auctoribus posterioris ætatis: in legibus Siculis lib. 1. tit. 1. 36. 45. & 46. apud Petrum de Vineis lib. 3. epist. 14. Mattheum Parisium anno 1188, ibi: Episcopus Dunelmensis habuit justitiariam à magno summe usque ad Schotorum mare. Wilhelmus vero Elenfis obtinuit justitiariam à flumine predicto ad plagam Australem: quod Hugo Dunelmensis Episcopus nimis honeste ferebat, tunc primo intelligent, quod Rex illum justitiarium fecerat, non zelo justitiæ, sed ut pecuniam ab eo exorqueret. Et apud alios relatos à Voffio lib. 3. de viuis sermon. cap. 17.

(c) *Creditoribus præferatur.* Consonant lex *assiduis*, C. qui potiores. Novella 97. Justin. docent Bachovius de pignor. lib. 4. cap. 12. Maqueda, & Pichardus in l. privilegia, ff. de privil. credit. regul. 2. ampliat. 6. Castillo lib. 3. controu. cap. 4. Hunnius in Encyclop. p. 3. tit. 3. cap. 5. postquam enim Justinianus tacitam hypothecam concessit uxoris in bonis mariti, in l. unica, §. & ut plenius, C. de rei uxor. act. §. fuerat, instit. de act. qua mediante omnibus creditoribus personalibus præferrebat, l. procuratoris, §. plane, ff. de tribu. act. l. pro debito 6. C. de bonis auctorit. judicis; idem Imperator anno 3. sui Imperii etiam illi concessit, ut in rebus, quas in dotem dederant, si consumptæ non essent, præferrentur omnibus creditoribus: & quia adhuc illis fatis prospectum non erat, cum si res dotales consumptæ fuissent, non habebant jus prælationis respectu anteriorum creditorum tacitam hypothecam habentium, ideo in dicta lege *assiduis*, privilegium illis concessit anno 5. sui Imperii, & Christi 534. quo mediante omnibus mariti cre-

ditoribus anterioribus præferuntur, d. l. *assiduis*, ubi illa verba, *Aliis autem constitutiones*, referenda sunt ad textum in d. l. *unica*, C. de rei uxor. l. in rebus 30. C. de jure dot. Illud tamen satis controversum est apud Interpretes, utrum videlicet privilegium hoc prælationis sit tantum respectu eorum qui tacitam, an verò & eorum qui expressam hypothecam habent? Eam questionem latè disputant Faber lib. 8. *conject.* cap. 11. & 12. Gibalinus de usuris lib. 4. cap. 5. art. 25. num. 3. Maqueda in dicta l. *privilegia*, ex num. 52. Costanus de dotibus cap. 7. ex num. 6. Pichardus in §. *actionum*, num. 74. *Instit. de action.* Bachovius de pignor. cap. 12. qui docuerunt, verum esse omnibus creditoribus etiam expressam hypothecam habentibus mulierem præferri, quia cum Justinianus in d. l. *assiduis*, generaliter loquatur de omnibus creditoribus, generaliter est audiendus, l. de pretio, ff. de public. l. 1. §. generaliter, ff. de legat. præstand. Accedit, quod publicus favor in dotibus versatur, qui ideo singulorum commodis præferendus est, l. 1. ff. solut. matrim. l. *actione*, §. *Labeo*, ff. pro socio: præferuntur cum in dubiis pro dotibus sit respondendum, cap. ult. de re judic. facit etiam illud tritum axioma: *Si vinco vincentem te. à fortiori vincam te.* Sed qui ad rem conservandam, vel rescindendam pecuniam credidit, omnibus creditoribus præferatur, l. *creditor*, ff. si certum petatur, l. *interdum*, ff. qui potiores: sed mulier pro dote illi præferatur, *authent. quo jure*, C. qui potiores, *authent. his consequens*, C. de collat. dotis. Castillo lib. 3. *controu.* cap. 8. igitur omnibus creditoribus mulier præferatur. Jure tamen nostro regio contraria sententia recepta est, à qua in praxi recedi non potest, ob textum disertum in l. 33. tit. 13. partit. 5. docuerunt ita Gregorius Lopez ibi, Covar. lib. 1. *variar.* cap. 7. Gomez in l. *Tauri*, num. 39. Matienzus in l. 7. tit. 16. lib. 5. *recopil.* Maqueda ubi supra, num. 65. Nec uxoris competere privilegium fisco concessum in l. si quis mihi, ff. de jure fisci, pluribus relatis probat Olea de cess. jur. tit. 3. q. 7. num. 4. Unde hæc verba præfentis textus, *Omnibus creditoribus præferatur*, exaudienda sunt juxta textum in d. l. *assiduis*, de omnibus creditoribus, etiam expressam hypothecam habentibus.

(d) *Tarenorum.* Genus monetæ est proprium illius provincie, ut jam notavi in cap. ad nostram, de empr. & vendit.

(e) *Maleficium.* L. quisquis, §. uxoris, C. ad leg. Jul. Majest. l. *simarito*, ff. solut. matrim. l. *res uxoris* 24. C. de donat. inter. l. 2. C. ne uxor pro marito, cap. decrevit, de hæret. in 6. l. si quis post hæc, C. de bonis proscript. l. *sancimus* 22. C. de poenis, l. 1. C. de vi publica, Novella 134. cap. final. *Authent. bona*, C. de bonis proscript. l. 8. tit. 10. p. 7. l. 77. *Tauri*, quæ est lex 10. tit. 9. lib. 5. *recopil.* quod etiam procedit in artibus, dicta l. *res uxoris*: cui convenit lex 4. tit. 1. partit. 7. & in his, quæ ex conjugali acquæstu ad uxorem pertinent, ex d. l. 77. *Tauri*, quæ est lex 10. tit. 9. lib. 5. *recopil.* & merito, quia poena debet sequi auctorem criminis, d. l. *sancimus*, C. de poenis, cap. *quæstus*, de his qui sunt à majori parte. Variis ampliationibus, & limitationibus exponunt Covar. lib. 2. *var. cap.* 8. n. 7. Guazinus de confiscatione limit. 35. Masinus eod. tract. q. 4. n. 24. Sanchez lib. 2. *summa*, cap. 27. per totum. Acofta de privil. credit. ampliat. 7. num. 203. Henellius de dotalitio, cap. 8. §. 18.

Ricciulus *de jure person. lib. 5. cap. 36. à num. 30.*
 Borellus *tom. 3. tit. 5. à num. 319.* Azevedus *in d. l. 10.* Gomez *in d. l. 77.* Garcia *de conjug. ac-
 qualtu. num. 175.* Sed tunc obstat communis sen-
 tentia, in qua docetur, quod licet quis non pos-
 sit pro alterius delicto pœna spirituali, aut cor-
 porali puniri, pœnâ tamen pecuniariâ, seu tem-
 porali plecti valet, Covar. *lib. 2. var. cap. 8. num. 7.*
 Petrus Gregorius *lib. 35. syntagm. cap. 1.* sed pri-
 vatio dotis est pœna pecuniaria: igitur propter
 delictum mariti poterat uxor ea mulctari; præ-
 fertim cum dotis dominium constante matrimo-
 nio penes maritum sit, princip. *Instit. quibus alie-
 nare, plura D. Nicolaus à Castro in l. 1. C. de sin-
 do dot.* Cui difficultati ut satisficiamus, suppo-
 nitur juris conditores maânopere curasse do-
 tes conservare, & ne uxores indotatâ remane-
 rent, *l. ult. ff. solut. matrim. l. hoc modo 64. ff. de
 condit. & demonstr. dista l. assiduis.* Alex. ab Alex.
lib. 4. cenial cap. 8. eisque innumera privilegia
 concessisse, quorum mentio fit *in cap. per vestras,
 de donat. cap. salubriter, de usuris, l. 2. l. porior
 II. l. qui balneum, ff. qui potiores, l. si cum do-
 tem, l. si constante, ff. solut. matrim. l. unica, C. de
 rei uxori. l. in rebus, C. de iure dot.* quæ dotalia
 privilegia referunt & exponunt Petrus Barbosa
in l. 1. 3. 5. & 6. ff. solut. matrim. Baldus Novellus
de dotibus p. 6. 7. 8. & 9. Joannes Campegius *eod.
 tract. q. 8. per totam, Constantius Kogerius de
 dote, inspect. 8.* Gubertus Costanus *de dotibus
 cap. 6. & 7.* Paleotus *eodem tract. num. 45.* Baptista
 à sancto Blasio *quest. 350. Olea de cess. jur. tit. 3.
 q. 7. num. 3.* Acolsta *de privileg. regul. cap. 2. am-
 pliat. 6.* inter quæ illud enumeratur, quod refert
 Innocentius *in presenti, & in cap. ex parte, de
 consuet.* videlicet ut propter mariti delictum
 uxor dote non privetur, ut notarunt hic Immola
num. 1. Panormitanus *num. 2.* Anania *num. 12.*
 Zabarella *num. 5.* Ancharanius *num. 6.* Hostiensis
vers. In jure Quod ad eò verum est, ut si quis
 pro mariti debito res uxoris occupet, vim facere
 dicatur, *l. 1. C. ad leg. Jul. de vi.* Nec obstat diffi-
 cultas proximè expensâ; nam licet verum sit,
 maritum constante matrimonio dotis dominum
 esse, nec eam restituere teneri, nisi soluto ma-
 trimonio, *l. unic. C. si dos constante matrim.* favore
 tamen dotis introductum fuit, ut si maritus ad
 inopiam vergat, possit uxor constante matrimo-
 nio dotem exigere, *l. si constante 24. ff. soluto
 matrim. l. ubi adhuc 29. C. de iure dot. l. 29. tit. 11.
 partit. 4. cap. per vestras,* ubi dicemus, *de donat.
 inter:* maritus autem, cujus bona publicantur,
 atque propter delictum capiuntur, appetit ad
 inopiam vergit, ita ut actio de dote nascatur,
 ut bene notarunt Bartolus *in l. 2. num. 6. ff. so-
 luto matrim.* ubi Castrensis, Baldus Novellus *ubi
 proximè, privil. 17.* atque ita quasi adveniente
 causâ dotis restituendæ, dominium rerum dota-
 lium ad uxorem pertinet, argumento legis *in re-
 bus, C. de iure dot.* & sic res dotales non possunt
 cum mariti bonis publicari: quare Zabarella &
 Anania *ubi supra,* docent in presenti textu,
 posse uxorem constante matrimonio de dote
 agere. Nec etiam obstat textus *in l. faris 4. C. de
 Primipilo, lib. 12.* ubi ob delictum, seu debitum
 mariti dos uxoris capitur. Nam textus ille pro-
 cedit specialiter in Primipilo, ut docent hic
 communiter repetentes, Covar. *lib. 1. var. cap. 16.
 num. 7.* cujus specialitatis ratio ut agnoscat,
 sciendum est, Primipilum apud Romanos fuisse

Principem primi ordinis, & Præfectum legionis,
 ut probant Covar. *dicto num. 7.* Justus Lipsius
*de militia Romana, Pancirola lib. 2. variar. cap. 74.
 & in notitia cap. 21.* Altamiranus *in rubric. de
 filijs official. cap. 2. num. 23.* Ramirez de Prado
in l. super creandis, C. de iure fisci, ad quem veluti
 ad Principem totius legionis pertinebat cura
 militaris annonæ; unde militaris annona Primipi-
 pilus appellari solet *in l. officialis, C. de Episcop.
 & Cleric. l. 3. C. de Primipilo, l. speciebus, C. de
 cohortalibus, lib. 12. l. 1. C. de privil. fisci, l. sed &
 militis, §. final. l. non solum, §. qui Primipilum,
 ff. de excusat. tur. l. pater, ff. de aliment. legut.
 l. final. §. patrimoniorum, ff. de muner. & honor.
 Cujacius in l. creditor 52. §. inter, ff. de act. empiri,
 Pancirola lib. 1. variar. cap. 243.* cujus fraudatio,
 iniquaque distributio Reipublice valde pernici-
 osa est, ut latè probat Altamiranus *dicto cap. 2.
 num. 9.* siquidem à militari annonâ totius exer-
 citus robur, ac per consequens salus Reipublice
 pendet; unde in odium hujus delicti statutum
 fuit, ut dos uxoris caperetur; & filii, quamvis
 non hæredes, pro debitis Primipili tenerentur,
 ut docuerunt Olvaldus *lib. 15. Donelli, cap. ult.
 littera C. Ripol. variar. cap. 10. num. 329.* Me-
 renda *lib. 2. contrrov. cap. 63.* Bulengerus *de Im-
 perio Romano lib. 3. cap. 31.* Solorzanus *lib. 5. de
 jure Indiarum, cap. 1. num. 129.* Altamiran. *ubi su-
 pra, num. 11.* Marinis *alleg. 125.* Nec huic inter-
 pretationi obstat textus *in l. 1. C. de privil. fisci,*
 ubi in eadem specie docetur, occupatis bonis
 mariti ex causa Primipilaris administrationis,
 bona uxoris illi restituenda esse: nam ut docue-
 runt ibi Accursius, Bartolus, Baldus, & Go-
 thofredus, textus ille procedit in bonis para-
 phernalibus uxoris, quæ pro administratione
 Primipilari mariti nec tacitè obligati sunt,
 idèque nec occupatis mariti bonis ipsa capi
 possunt.

COMMENTARIUM.

Communiter ex hoc textu sequens deduci-
 tur assertio: *Mulier pro dote sua habet iacti-
 tam hypothecam.* Probant eam textus *in l. unica, & proba-
 §. ut plenius, C. de rei uxori. act. l. assiduis 12. tit.
 vers. Ad hoc, C. qui potiores, §. fuerat, Instit. de
 action. l. ubi 29. C. de iure dot. l. 17. tit. 11. partit.
 5.* Illustrant ultra congestos in presenti à Barbo-
 sa *in collect. & select.* & à Garaña, Petrus Barbo-
 sa *in l. 1. 3. p. num. 31. ff. soluto matrimon.* Ma-
 queda *in l. privilegia, num. 48. ff. de privileg.
 credit.* Pichardus *ad eundem textum in §. quadam
 20. num. 74. Instit. de action.* Bachovius *lib. 1. de
 pignor. cap. 10.* Costanus *de dotibus cap. 6.* Gaito
de credito cap. 4. q. 11. num. 1628. Fontan. *de pa-
 tris nupt. tom. 2. clausul. 7. glos. 2. p. 1. ex num. 28.
 plures congesti ab Acolsta de privileg. credit. re-
 gul. 2. ampliat. 6. per tot. Guirba ad consuetud.
 Messan. cap. 13. glos. 3.* Merlinus *de pignor. lib. 3.
 tit. 2. per totum.* Gibalinus *de usuris lib. 3. cap. 7.
 art. 4. num. 9.* Bachovius *lib. 6. declar. cap. 92.
 Balduinus in Justin. pag. 220.* Petrus Gregorius
lib. 9. syntagm. cap. 24. Cujacius *in Novella 91.
 & in l. unica §. sed ut plenius, C. de rei uxori.* Do-
 nellus *de pignor. cap. 12.* Faber *lib. 8. conject. cap.
 II. 12. & 13.* Fachineus *lib. 3. contrrov. 99. & 100. &
 lib. 10. cap. 33. 34. & 35.*

Sed in hanc affectionem ita pro dubitandi ra-
 tione insurgo: Pignus, hypotheca, & fidejussor
 regulariter

regulariter eisdem obligationibus accedere solent, l. 1. ff. de fidejuss. l. res hypotheca 5. C. de pignor. sed fidejussor dotis nomine nec peti valet, nec dari potest, l. 1. C. ne fidejussores dot. probant Mudeus de pignor. cap. 5. numero 12. & capite 11. num. 24. P. Barbosa in l. si cum dote 22. §. transf. grediamur, num. 29. ff. soluto matrim. Osvaldus lib. 15. Donelli, cap. 48. littera F. Gratianus 2. tom. discept. cap. 233 num. 33. Igitur nec pignus ob dotis securitatem constitui valet. Augetur primò hæc dubitandi ratio ex eo, nam mulier rerum dotialium dominium habet, l. divortio 8. §. si fundum, l. si constante 24. §. si maritus, ff. soluto matrim. l. in rebus 30. C. de jure dot. sed in re propria nec pignus, nec hypotheca consistit, l. nec pignus 45. ff. de reg. jur. Ergo pro dote recuperanda non potest mulier in rebus ipsis tacitam hypothecam habere. Augetur secundo, nam vir, & uxor omnium bonorum socii sunt, l. 1. ff. de ritu nupt. l. 4. C. de crimine expil. cap. cum societas 22. g. 2. latius dicemus in cap. 2. de donat. inter: Ergo tam luera, quam damna debent esse communia, ex l. si non fuerit 29. §. aristo, ff. pro socio, & per consequens si res dotales perierint, periculo uxoris & mariti pereunt.

Quæ difficultate ita sulcità non obstante vera est præsens decisio, pro cujus expositione sciendum est, olim pro recuperanda dote nullam iustitiam fuisse actionem, teste Gellio lib. 4. nocturnum, cap. 3. observavit Cujacius lib. 10. observ. cap. 1. cum matrimonia morte solùm dissolverentur, & superstitibus libetis materna bona successione jure adjudicarentur; postea verò cum divortia in usum venire cepissent, quibus initium præbuit Carbilus anno 523. qui uxorem repudiavit, ut minus aptam liberis suscipiendis, ut refert Gellius ubi supra, & nos fusè in cap. 1. de divortio; introducta inde fuit actio rei uxoriæ, quæ soluto matrimonio mulieri subveniebatur contra maritum, l. 1. cum sequent ff. solut. matrim. l. unica, in princip. C. de rei uxoriæ action. notarunt Sigonius de antiquo jure Romano lib. 1. cap. 9. Guevara in topic. Cicer. §. 1. num. 3. Rolinus lib. 5. antiquit. cap. 34. quamvis postea æquitate suadente ad alios casus dissolutionis matrimonii, veluti mortis mariti paulatim protraheretur, l. doris 9. l. ult. C. de soluto matrim. l. 1. C. Theodos. de dorbis, l. rei 15. §. 1. l. si cum dote 22. ff. soluto matrim. Ita verò hæc actio appellata est, quia quamvis rei uxoriæ tam dos, quam cetera uxoris bona veniant, l. penult. ff. ad leg. Falcid. ut sunt bona paraphernalia, l. donationes 31. §. ceterum, ubi pro Galli, rectè legit aliis D. Josephus de Retas lib. 5. opusc. cap. 1. num. 7. proprie tamen, & per excellentiam res uxoria dos ipsa dicitur, quia patrimonium præcipuum uxoris est, l. 3. §. sed jurum, ff. de minor. l. in rebus 30. C. de jure dot. inde actio, quæ pro ipsa dote competit, rei uxoriæ dicta fuit, dicta l. unica, §. accedit, & §. 29. notarunt Cujacius ibi, in princip. Hothomanus de dorbis cap. 1. num. 3. Acosta de privul. credit. reg. 5. ampl. 6. in princip. quæ actio dabatur tam mulieri, quam ejus Patri. Ulpianus tit. 6. regul. ibi: Quod si in potestate patris sit, pater adjuncta filia persona habet actionem revera. In qua ultima voce mendum esse suspicatur Hothomanus de dorbis cap. 13. num. 91. legendumque existimat rei uxoriæ. Hujus actionis formulam Cicero lib. 3. de officiis, hanc fuisse scribit, quantum æquius melius sit dari. Habe-

mus aliquot ejus vestigia in l. penult. ff. soluto matrim. l. si cum Cornel. 82. ff. de solut. quare Cajus in l. cas. 8. ff. de capite minue. scribit in bonum, & æquum conceptam esse, & naturalem præstationem habere, ob eamque causam etiam post capitis diminutionem durare. Alia notarunt de ipsa actione Gifanius, & Cujacius in d. l. unica. Idem Cujacius lib. 22. observ. cap. 14. Hothomanus de dorbis, cap. ult. Costanus eod. tract. cap. 5. Pichardus, & alii Institutarii in d. §. fuerat, Osvaldus lib. 14. Donelli, cap. 14. littera F. Erat etiam olim alia ratio repetendæ dotis causâ, videlicet ex stipulatu, quæ mulieri competebar, vel parenti, vel extraneo, qui utiliter dorem sibi reddi stipulabatur, l. etiam 8. C. de jure dot. l. quotiens 9. ff. solut. matrim. l. ex morte 9. §. ult. C. de pact. convent. dabatur etiam actio præscriptis verbis, quæ tunc competebar, quando extraneus sibi dorem reddi pacificebatur, d. l. unica §. accedit, l. avia, l. si dorem 24. C. de jure dot.

Imperator Justinianus agnoscens dotium causam publicam & favorabilem esse, ut vulgò docetur ex l. 1. ff. solut. matrim. & illustrabimus in cap. 1. de donat. inter, ut dotes conferrentur, varia privilegia ipsis, & earum causâ uxoris concessit. Primò constituit, ut actio ex stipulatu tantum daretur, transfusus in eam omnibus modis, quæ ex actione rei uxoria proveniebant, quia plenior erat ex stipulatu actio, d. §. fuerat, insti. de action. id est, accommodatior, favorabiliorque. Actionem autem ex stipulatu semper dari voluit, etiam si stipulatio non præcessisset, supponendo verba adiuvisse, & ita ex illis actionem ex stipulatu oriri cum qualitatibus bonæ fidei, ut late exponunt Cujacius, & Gifanius in d. l. unica: doctè, & eruditè illustrissimus D. Franciscus Ramos in privato schediasmate. Huic privilegio aliud adjunxit Imperator dotium causâ, dum uxoris concessit tacitam hypothecam dotis nomine, ita ut etiam de ea non conveniret, semper tamen inesse intelligeretur, cum antiquitus tantum hypotheca daretur pro dote, si specialiter contraheretur, ut in l. 1. ff. qui potiores, l. quod autem 7. §. si uxor, ff. de donat. inter, l. vir 17. §. 1. ff. ad Vellejanum. Quæ tacita hypotheca adeò procedit, ut contracta dicatur, quantumcunque maritus minor sit, etiam decretum judicis non præcedat, contra textum in l. si pupillorum, §. 1. ff. de rebus eorum; pro qua sententia faciunt textus in l. mater, ff. de jure dorum, ubi docetur, valere consequentiam: Is, qui matrimonium contrahere potest, & pro dote obligari valet: sed minor absque decreto matrimonium contrahere potest, l. in copulandis, C. de nupt. igitur & pro dote obligari, ac per consequens ejus bona. Faciunt etiam textus in l. in conditionibus, ff. de condit. & demonstr. prout illum expendit Costa lib. 2. select. cap. 3. per totum, l. 2. ff. de rebus eorum, pluribus relatis defendit Acosta de privul. dicta ampliat. 6. Quæ tacita hypotheca non solum competit pro dote, verum etiam pro augmento dotis, auctent. de quantitate dotis, §. his consequens, collat. 7. juncta etiam lege 8. C. de jure dot. immò & ad donationem propter nuptias plures privilegium hoc protrahunt, quia cum talis donatio sit velut dos contraria à marito uxori data, & eodem jure utatur, l. penult. §. ult. C. de donat. ante nupt. auctent. equalitas, C. de pactis conventis; jus quoque tacite hypothecæ habere debet, ut pluribus relatis docent Castillo

lib. 3. *controv. cap. 4.* Myſing. lib. 5. *obſerv. 4.* quamvis contrarium teneant Giſanius in *dicta l. unica*, Donellus lib. 14. *cap. 9.* hanc etiam hypothecam ad ſponſalium largitatem, quæ ab ipſo ſponſo ſponſæ, quaſi in munificentia, & amoris pignus datur, l. 1. *§ 3. tit. 11. part. 4.* extendit Antonius Gomez in l. 50. *Tauri, num. 54.* ſed non rectè quia nec certæ legis auctoritas, nec dotis, aut donationis propter nuptias favor, & æquitas ad inducendam tacitam hypothecam pro ſponſalium largitate concurrunt. Unde apparet, falſum etiam eſſe, quod idem Gomezius affirmat, tacitè obligari mulieris, & mariti bona pro dimidia parte lucratorum conſtante matrimonio, videlicet conjugalis quaſtus, de quo agemus in *cap. 2. de donat. inter.* Apud Pragmaticos etiam receptum eſt, hanc hypothecam tacitam competere pro alimentis ex dote præſtandis, vel conſtante, vel ſoluto matrimonio intra annum, quoad reſtituatur; ſive pro fructibus dotis, ex quibus alimenta præſtantur, l. *pro oneribus, C. de jure dot. l. ſi cum dote, § ſin autem. ff. ſolut. matrim.* quod etiam apud eos obtinuit in uſuris, quæ marito poſt moram in dote ſolvenda debentur, ex l. *ult. §. propter ea, C. de jure dot. cap. ſalubriter. de uſuris*, quia pro eis maritus tacitam hypothecam obtinet in bonis ejus, qui dotem promiſit, argumento legis *Lucius, ff. qui prioriores, l. 2. ff. de aliment. legat.* docent Gratianus lib. 1. *diſcept. cap. 53. num. 7.* Faber in *ſuo Codice, lib. 5. tit. 8. diſſinit. 26.* Surdus de *alimentis tit. 8. priviſ. 49.* Illud etiam certum eſt, eam hypothecam competere pro rebus marito datis extra dotem, quæ paraphernalia dicimus, ex l. *ult. C. de pactis conventis.* Et quamvis jure civili ea ſententia non ſit extra controverſiam, cum ab ea diſcedat, diſſentiatque nerveſe Giſanius in *dicta l. ultima*; jure tamen noſtro extra dubium eſt, ex l. *17. tit. 11. part. 4.* & in praxi ita receptum eſſe reſtantur Azevedus in l. 3. *num. 23. tit. 9. lib. 5. recop.* Faber in *ſuo Codice, tit. 8. diſſinit. ultima*: his tamen caſibus donationis propter nuptias, & bonorum paraphernalium, etſi privilegium tacitæ hypothecæ mulieri competat, non tamen datur privilegium prælationis, de quo ſuprà egit; quia cum id contra jus, dotis contemplantione, & ſpeciali gratiâ receptum ſit, non debent extendi ad alia bona, quæ æquali favore digna non ſunt, ut docuerunt Cujacius, & Giſanius in d. l. *affidris 12.* Gratianus *diſcept. 1. tom. cap. 53.* Caſtillo lib. 3. *controv. cap. 4.* Pichardus in *dicto § fuerat, num. 45.* proſequitur Acoſta *dicta ampliat. 6. num. 337.* An hæc hypotheca intelligatur reſpectu eorum creditorum, qui eam prius expreſſam habuerunt, & ita uxor illis præferatur, diſputat Bronchorſt. *enantioph. cent. 3. aſſert. 9.*

9. Quando hæc hypotheca competit marito, Deinde ſciendum eſt, hypothecam hanc, licet diverſo modo, competere etiam marito pro exigenda dote ſibi promiſſa; quemadmodum & tacita ſtipulatio, quæ eodem jure cum tacita hypotheca conſtitit, ut exprimitur in *dicta l. unica, in princip. & verſ. Et nemo, C. de rei uxoria, l. 23. tit. 3. partit. 5.* docent Campegius de dote 1. p. 9. 57. Balduinus de pignor. *cap. 7.* Caſtillo lib. 3. *controv. cap. 4.* Petrus Barboſa in l. 1. p. 3. *num. 6. § 26. ff. ſolut. matrim.* Inde poteſt maritus eam actionem hypothecariam intendere, cum de eviſtione agit, quia res alienæ in dotem datæ ſunt: quod ut facilius agnoſcamus, diſcrimen conſti-

tuendum eſt inter res dotales æſtimatas, & inæſtimatas; quippe ſi æſtimatæ res in dotem dentur, & evincantur, placet, ſemper marito actionem ex empto de eviſtione competere contra eum qui dotem dedit, l. 1. *C. de jure dot.* Cujacius lib. 17. *obſerv. cap. 1.* quia æſtimatio rerum dotalium plerumque emptionem facit, l. *interest 6. C. de uſufruct. l. quotiens 5. C. de jure dotium*: in emptione autem naturaliter ineſt eviſtione actio, l. *in vendendo 66 ff. de contr. empt.* contra autem ſi res dotales inæſtimatæ dentur, & marito auferantur à Domino, nullam maritus de eviſtione habet actionem, ſive à muliere, aut ejus patre, ſive extraneo data ſit, l. 1. *C. de jure dot. l. cum poſt 69. §. cum res, ff. eodem tit.* quia doris datio donatio quædam eſt, etſi non ſimplex, l. *ult. C. de donat. ante nupt.* ex donatione autem regulariter eviſtio non datur, l. *ad res 62. ff. de adlit. edict.* Ceſſat autem hæc doctrina tribus caſibus. Primus eſt, ſi dos non æſtimata prius promiſſa ſit, ut plerumque accidit, & poſtea data; quo caſu rebus eviſtis, & ſtipulatur, vel certi conditione maritus agere poteſt, *dicta l. 1. C. de jure dot. l. ſed § ſi 23. de eviſt. l. marer 34. ff. de jure dot.* quia tradita non videtur dos, quæ eviſta eſt, l. *ſi patroni 55. §. ult. ff. ad Trebel. l. ubi eadem 75. §. ult. ff. de verb. oblig.* Secundus eſt, ſi in dotis conſtitutione ultrò de eviſtione cautum ſit, vel ſimpliciter, vel ſtipulatione duplæ, l. *non ſolum 52. ff. de jure dot. juncta l. 2. C. de donat.* Tertius, ſi dolo malo res alienæ in dotem dentur; nam his eviſtis de dolo actio adverſus eum, qui dedit, competit, *dicta l. cum poſt 69. §. cum res, l. Aristo 18. §. ult. ff. de donat.* niſi uxor in dote danda dolum commiſerit, quo caſu actione in factum, detractâ doli mentione, convenitur, *dicta l. 1. C. de jure dot.* ubi Giſanius, & in d. l. *Aristo 8.* Faber de *error. deced. 81.* Cujacius lib. 4. *reſponſ. Papin in d. l. cum poſt, §. cum res, Barboſa in d. l. æſtimatio, num. 51. ff. ſolut. matrim.* non tamen ullo caſu privilegium prælationis, de quo ſuprà, uxori conſeſſum marito pro dote competit, quia hoc privilegium perſonæ mulieris coheret: notarunt Caſtillo *dicto lib. 3. controv. cap. 4. num. 3.* Balduinus de pignor. *cap. 7.* Molina de *juſticia, diſput. 423. num. 6.* Novellus de *dote, q. 12. num. 10.*

Rurſus ſciendum eſt, quod privilegium hoc tacitæ hypothecæ nihil intereſſe, an dos ſit proſectiva, an adventitia. Eſt autem dos proſectiva, quæ à patre filiefamilias, vel emancipatæ datur: adventitia verò, quæ à quovis alio præter patrem, veluti muliere, vel extraneo, traditur, & quodammodo extrinſecus advenit, l. *proſectiva, §. ſi pater, ff. de jure dot. l. 4. C. de collat.* Ulpianus in *fragm. tit. 6. de dotibus*: notant Cujacius *tract. 8. ad Afrikanum, ff. ſolut. matrim.* Hothomanus de *dotibus cap. 3.* Barboſa in l. 2. *§. quod in patris, ff. ſolut. matrim.* Schifordeg ad *Fabrum lib. 3. tract. 2. q. 8.* In his ergo caſibus tacitam hypothecam habet maritus in bonis ejus, qui dotem promiſit, & uxor in bonis mariti, l. *etiam 19. ff. de jure dot.* Etiam hypotheca hæc tacita datur, ſi pater pro filiofamilias marito dotem acceperit, vel ei tradi juſſerit; hypothecaria enim actione conveniri poteſt, ut ex l. *ſicum dorem 23. §. transgrediamur, ff. ſolut. matrim.* Probat Petrus Barboſa *ibi, num. 6. § 28.* Faber in *ſuo Codice lib. 8. diſſinit. 25.* Si verò filio emancipato dotem accipienti conſenſerit, nec pater

hec ejus bona tacite obligantur, l. unica, C. de filiofamil. & quemadmodum, lib. 10. l. ult. §. re- scripserunt, ff. ad municip. juncta l. Lucius, ff. de ad- ministr. tutor. Barbosa in dicto §. transgrediamur, num. 9. nisi eo casu, quo pater pro dote filio data se obligare cogi possit, l. si filius 7. ff. de tucl. ve- luti quoties sine patris cautione pro dote filius uxorem idoneam non inveniret, tunc ne matri- monium impediri videatur, l. capite 19. aliis qui liberos ff. de ritu nupt. & pater bona obligare cogitur, & filio emancipato dotem accipienti consentire; quo casu tacita hypotheca in ejus bonis inducitur, ut colligitur ex traditis à Barbo- sa in dicto §. transgrediamur, num. 31. Campe- gio de dote 3. p. quest. 16. Gutierrez de juramen- to, l. p. cap. 46. Novello de dote, 6. p. privil. 10. Quare cum jure Regio post benedictiones nup- tiales filius exeat à patris potestate, ex l. 47. Tauri, quae est hodie lex 8. tit. 10. lib. 5. recopil. etiam filius patre consentiente dotem post nu- ptias accepit, cessabit tacita hypotheca in bonis patris, ut docent Molina de justitia, tract. 2. disput. 438. num. 2. Barbosa ubi supra, num. 8. Hoc autem privilegium tacite hypothecae adeo comitatur primum, praelationis videlicet, ut quodammodo illi insit, d. l. assiduis, vers. Ad- huc §. fuerat, insit. de actionibus, Negulantius de pignor. memb. 4. num. 29. Unde provenit, ut si extraneo pro muliere dotem dederit, quamvis sibi restitui stipuletur, non tamen habeat in bo- nis mariti tacitam hypothecam, quia haec actio- ni tantum de dote ex stipulata à Justiniano indu- cta tribuitur, quae nunquam extraneo competit, d. l. unic. §. accedit, docent Molina de justitia, disput. 438. num. 3. Barbosa in d. l. 1. 3. p. num. 30. ff. solut. matrim. Inde etiam inferitur, ut si pater pro filia dotem dederit, eamque soluto matrimonio petat per actionem ex stipulatione ficta, quae patri pro dote profecticia competit, cum filia tribuatur, l. 2. §. quod si in patris, ff. so- lut. matrim. d. l. unic. §. extraneo, C. de rei uxori- jus quoque tacite hypothecae simul habeat, sive viva, & consentiente filia experiat, sive post mortem filia suo nomine, juxta legem dos a patre a. Cod. soluto matrim. l. jure, ff. de jure dot. Barbosa in l. post dotem 40. num. 56. ff. solut. ma- trim. Sicutem pater dotem petat actione ex sti- pulatione vera, quia dotem sibi stipulatus est, ut in l. quoties 29. ff. solut. matrim. tacitam hypo- thecam non habebit, quia illa stipulatione à jure dumtaxat inducta datur: notavit Negulantius ubi proxime, num. 34. Similiter circa praelationis privilegium ratiocinandum est, nam si pater agat ex persona filiae, illo utitur; secus vero si jure proprio, Novellus de dote, p. 12. num. 11. Barbosa in d. l. post dotem, num. 55. Unde cum apud nos filius post benedictiones nuptiales sui juris effici- atur, & soluto matrimonio illi tantum compe- tar de dote actio, ut docent Azevedus in d. l. 8. num. 29. Barbosa in dicta l. 2. §. quod si in patris, num. 12. Cevallos communium 9. 478. num. 5. ideo frustra de hypotheca patri competenti, vel non, differitur, nisi casu quo, quia matrimonium solum est ante benedictiones nuptiales, dos patri restitui debet. Jus tamen hoc tacite hypothecae mulieri pro dote quaesitum, ad eum, cui do- tis actio creditur à muliere, & ad heredes ejus transit, quasi conjunctum cum actione ex stipu- latione, argumento legis unicae, §. illo procul, C. de rei uxoria, l. 1. §. promittitur, ff. de aqua quodid.

non tamen jus praelationis, quia hoc jus uxoris personale est, authent. ut ex actione dotis, collat. 7. novell. 91. juncta lege ex pluribus, ff. de admi- nistr. tut. Barbosa in d. l. post dotem 40. num. 57. ff. solut. matrim. Molina dicta disput. 438. num. 4. nisi filii sint, quibus pro dote matris jus tacite hypothecae, & praelationis contra creditores alios in bonis patris specialiter datum est, ex d. l. assiduis, vers. Exceptis, l. si quis prioris 8. §. ult. C. de secundis nuptiis, docent Gregorius Lopez in l. 33. titul. 13. partit. 3. Costanus de dote cap. 7. num. 13. Cujacius in d. l. unica. §. cum autem, in fine, C. de rei uxoria, Gratianus tom. 1. discept. cap. 143. num. 43. Cancerius 2. p. variar. cap. 7. num. 92. Acofta de privil. credit. in reg. 2. am- pliat. 6. num. 130. quamvis nec filiis, nec here- dibus mulieris privilegium praelationis compe- tere probabiliter contendat Fulgofius in d. l. assiduis, num. 8. Faber lib. 8. coniect. cap. 13. Schif- fordeg. & Hunnius laudati ab Olea de cess. jur. tit. 6. §. 2. num. 24.

Superest, ut de tempore, in quo haec hypo- theca competat, tam marito, quam uxori, videam- us. Et placuit, marito ex tempore matrimo- nii contracti; mulieri vero ex die matrimonii soluti hypothecam competere, quia hypotheca actioni de dote tribuitur, & veluti accedit: actio autem de dote, nec marito ante nuptias, nec mulieri nisi post nuptias diruptas nascitur, l. rati- li 48. ff. de jure dot. l. si constante 24. §. 1. ff. so- luto matrim. juncta l. cum solvenda 4. ff. de distract. pignor. unde actio de dote semel nata retrahitur in marito ad tempus promissae dotis, in mu- liere vero ad tempus contracti matrimonii. Unde consequens est, hypothecam quoque tacitam marito ex die promissae dotis competisse, mu- lieri vero ex die matrimonii contracti, ex l. qui balneum 9. l. potior 11. ff. qui potiores, docent Pe- trus Barbosa in l. 1. 3. p. num. 23. ff. soluto ma- trim. Gifanius in d. l. assiduis. Jure autem no- stro Regio venius est, hypothecam tacitam mulieri tribui ex tempore dotis traditae, ut exprimitur in l. 47. tit. 11. partit. 4. docent Molina dicta disput. 438. num. 10. Acofta dicta ampliat. 6. num. 24. Caterum si mulier pro dote expressam hypothe- cae conventionem sibi caverit, soluto matrimonio ad tempus conventionis retro abitur hypothe- ca; & ideo ceteris creditoribus posteriores hypo- thecas habentibus, communi jure praefertur: docent Molina supra, num. 18. Gratianus r. tom. discept. cap. 53. num. 23. quemadmodum in ex- traneo, qui pro dote, quam promissit, hypothe- cam accepit, quae postea alii obligata est, si qua- ratur, quis potior sit, eleganter responsum est in l. 1. ff. qui potiores, cui convenit lex 23. tit. 15. partit. 5. Illustrant Cujacius lib. 8. 99. Papin. in d. l. 1. Donellus de pignor. cap. 12. Paz in praxi, tom. 1. p. 4. num. 5. & 6. Illud notandum est, mulierem quae pro dote expressam hypothe- cam accepit, non amittere tacitam, si ei utilis futura sit, argumento legis Arrilicini, ff. de pactis dotalibus.

His suppositis ratio praesentis decisionis & hujus privilegii tacite hypothecae hucusque il- lustrati, provenit ex matrimonii favore: & quia interest Reipublicae, ne uxores maneat indota- tae, l. 1. ff. soluto matrim. unde cum olim uxori- bus tantum actio personalis concederetur, & frequentes essent actiones hypothecariae, à qui- bus facile precedebant uxores, ex regula legis

ii.
Quo tem-
pore nasci-
tur hac hy-
potheca.

ii.
Traditur
ratio deci-
dendi.

eos, C. qui potiores, secundum quam actio personalis, quantumcunque privilegiata, à quacunque hypotheca vincitur, & superatur; idè ne ita facilè mulieres indotatae manerent, concessa fuit illis tacita hypotheca in dicta l. assiduis; quod privilegium sine exemplo non est, nam in aliis quoque juris articulis extra-partium conventionem tacita hypotheca inducitur, veluti in administratione rerum pupillarum, cuius nomine bona tutoris, ac curatoris tacito pignoris jure pupillis obligantur, l. pro officio 20. C. de administr. eur. l. fin. C. de legit. tutel. docent Faber in jurisprud. tit. 12. princip. 13. illar. 11. Escobar de ratiocinis cap. 39. in investis, & illatis ab inquilino in pradium urbanum, quæ pro pensione tacite hypothecæ nexui subjiciuntur, l. item 4. ff. de pactis, l. 4. ff. in quibus causis pignus Bachovius de pignor. cap. 11. item quam habent legatarii in bonis defuncti pro rebus legatis, l. 1. C. communia de legatis, cuius meminit Tribonianus in l. 4. §. 1. ff. de separat. ut post Cujacium ibi, lib. 12. respons. Papin. docet Bachovius de pignor. cap. 10. Prædicta igitur hypothecæ concessa prospectum est mulieribus, & earum imperitia consultum; idèque deinceps in dotalibus instrumentis conficiendis vix opus est jurisconsultis, qui apud Romanos dictandis, & conficiendis obligationibus, ac testamentis plerumque adhibebantur, l. Lucius 88 §. Lucius, ff. de legat. 2. ex Cicerone, & aliis illustrat Cujacius in l. 1. ff. qui testamenta, & in d. l. unica, §. 1. C. de rei uxor. Contrahitur itaque hypotheca solâ legis auctoritate; unde si maritus alia bona non habeat præter fideicommissis subiecta, in eis contrahitur tacita hypotheca, ex l. mulier 22. §. cum proponeretur, ff. ad Trebel. audent. res que, C. communia de legatis: docent Faber de errorib. decad. 20. error. 2. & decad. 99. error. 9. Gratianus tom. 1. discept. cap. 43. n. 27. idemque in primogeniis Hispaniæ admittendum in his casibus, quibus vel Regia auctoritate impetrata, vel ipso jure pro dote obligari possunt: docent Molina lib. 4. de primog. cap. 6. num. 17. P. Molina de iustitia, disput. 468. Illud tandem notandum est, posse mulierem renunciare huic tacite hypothecæ, ut exprimitur in constitutione Anastasii, quæ extat in l. jubemus 21. C. ad Vellejanum: & inferitur ex d. l. unica, §. Et cum lex, C. de rei uxor. notaruntque Cujacius lib. 3. observ. cap. 75. Barbosa in l. 1. num. 59. & 69. ff. solut. matrim. An verò hæc tacita hypotheca competat pro dote confessata, aut accepto lata & putativa, latè disputat Acofta ubi supra, ampliat. 6.

13.
Dissolvi-
tur dubi-
tandi ra-
tio.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta; nam licet verum sit, fidejussores pro dotium securitate peti non posse, hypotheca tamen constitui valet. Differentia ratio provenit ex eo, quia fidejussor personam debitoris respicit, pi-

gnus verò rei debita locum habet, & fidejussor cum contumelia quadam debitoris exigitur, l. testamento 17. ff. de testam. tutel. & præcipit mariti, cuius potestati mulier se committit: unde fidejussorem pro dote exigendo, ejus personæ diffidere, & alienam fidem præponere, pernicioso exemplo videtur, l. 2. C. ne fidejuss. dotium, l. hæc lex, C. de pactis convent. cap. per vestras, de donat. docuit Larreatigui lib. 8. select. cap. 13. & latè illustrat Larrea decis. 7. per totam. Cessat autem hæc contumeliosa diffidentia ratio in pignore, quod non mariti, sed dotis loco cedit, quo magis in tuto sit. Eleganter Cujacius tract. 4. ad Africanum, in l. vir uxori 17. ff. ad Vellejanum & ad titulum C. ne fidejussores, ubi Gifanius, & Pacius. Nec obstat primum augmentum ipsius difficultatis; nam hæc tacita hypotheca non ipsis rebus dotalibus inducta est à Justiniano, sed in bonis mariti. Nec ad rem pertinet, quod scriptum est in l. in rebus 30. C. de iure dotium, mulierem dotalis res vel vindicare jure domini, vel per hypothecariam actionem jure pignoris petere posse; quia quamvis pervertam Triboniani Jurisprudenciam extare in eo textu contendat Faber de erroribus decad. 99. errore 1. verius tamen est, non agi ibidem de tacita hypothecæ pro dote, quæ sequenti anno post eam legem editam à Justiniano inducta fuit; sed de expressa quæ solenni conventionem plerumque pro dote adhibetur, l. quod autem 7. §. si uxor, ff. de donat. inter. l. 1. ff. qui potiores, notarunt Gifanius in d. l. in rebus, Cujacius ad titulum C. de iure dot. Idcirco autem res dotalis nexu expressi pignoris mulieri obligari poterant, quia earum dominium tam constante matrimonio, quam soluto ad maritum pertinebat jure veteri, pretis quam mulieri traderentur, ut probavi in cap. cum coniugat. de iurejur. Ceterum cum Justinianus vindicationem rerum dotalium mulieri tanquam earum dominae soluto matrimonio concederet in d. l. in rebus 30. ne dominio dotis dato pignus impediretur, & vindicatio mulieris favore inducta ei actionem hypothecariam adimeret, contra regulam legis quod favore 6. C. de legibus, voluit utrumque jus uxori competere; & vindicationem, quasi dominæ rerum dotalium, ex sua constitutione; & hypothecariam, quasi retento jure veteri. Præfensit Cujacius ubi proxime, quamvis aliter post Accursum, Bartolum, & Salicetum textum illum accipiat Costanus de dotibus, cap. 6. num. 14. Nec obstat ultimum augmentum difficultatis; nam societas illa conjugalitatis consistit in rebus constante matrimonio acquisitis, cap. 2. de donat. inter; non verò in rebus antea acquisitis; unde mulierem extra dorem sibi paraphernalia bona retinere posse notum est, quæ non communicantur marito, & ita societas illa quoad lucra constante matrimonio obvenientia procedit.

CAPUT VI.

Idem R. de Monte (a) Fortino.

CUM contra nobilem virum G. Deenten, civem (b) Anagninum, super quibusdam possessionibus, quas quondam pater tuus Laudum de Salis pro certa pecuniæ quantitate obligarat, & creditoris hæredes prædicto G. pignorarant, movisses in
nostra